

Bijlage 1 – stand van zaken moties, toezeggingen en onderzoeksresultaten

Motie/toezegging	Stand van zaken
<p>Moties over splitsing pabo</p> <p>Kamerstukken 2019/20 II, 35000-VIII, nr. 55 De Tweede Kamer verzoekt de regering bij de uitwerking van de afspraak in het regeerakkoord over de differentiatie op de pabo, het per volgend studiejaar mogelijk te maken dat studenten naast de huidige pabo ook kunnen kiezen voor een gespecialiseerde pabo gericht op het jonge kind of een gespecialiseerde pabo gericht op het oudere kind en de eventuele toelatingseisen en bevoegdheidseisen daarop aan te passen.</p> <p>Kamerstukken II 2023/24, 27923, nr. 473 De Tweede Kamer verzoekt de regering vaart te maken met het wetsvoorstel en twee nieuwe pabo-opleidingen in te richten die opleiden tot nieuwe gespecialiseerde lesbevoegdheden, een voor het oudere kind en een voor het jongere kind en met hogescholen in gesprek te gaan over het starten van deze opleidingen; verzoekt de regering de Kamer binnen vier weken een tijdpad aan te bieden om deze splitsing mogelijk te maken.</p>	<p>Binnenkort ontvangt u de toegezegde hoofdlijnenbrief waarmee de eerste stap is gezet in het wetstraject om te komen tot deze gespecialiseerde opleidingen.</p>
<p>Motie en toezegging over evaluatie onderwijsregio's</p> <p>Kamerstukken II 2023/24, 27923, nr. 476 De Tweede Kamer verzoekt de regering in samenspraak met het onderwijsveld zo snel mogelijk duidelijkheid te bieden over de kaders en de tijdlijn van een onafhankelijke evaluatie van de effectiviteit en doelmatigheid van de onderwijsregio's.</p> <p>TZ202402-158 In december 2024 ontvangt de Tweede Kamer een evaluatie (eerste tussenrapportage) naar de effectiviteit van de Onderwijsregio's.</p>	<p>Op dit moment lopen er twee onderzoeken naar de onderwijsregio's.</p> <p>Op verzoek van uw Kamer is daarnaast in samenspraak met het onderwijsveld het kader voor een evaluerend onderzoek naar de effectiviteit van de onderwijsregio's opgesteld. Dit onderzoek is begin december van start gegaan. Berenschot zal dit onderzoek in opdracht van OCW gedurende twee jaar (2025 – 2026) uitvoeren. Het doel van dit onderzoek is om tot een systematische en objectieve beoordeling over de effectiviteit en doelmatigheid van de onderwijsregio's te komen. Zo kunnen we tijdig informatie verkrijgen over de inrichting van de onderwijsregio's, eventuele problemen vroegtijdig signaleren en bijsturen waar nodig. De sectorraden, lerarenopleidingen, vak- en beroepsorganisaties en Realisatie-Eenheid zijn vertegenwoordigd in de begeleidingscommissie van het onderzoek. Berenschot zal voor dit onderzoek halfjaarlijkse tussenrapportages opleveren, die meegestuurd zullen worden met de brief lerarenstrategie. De eerste rapportage kunt u in Q2 2025 verwachten.</p> <p>Daarnaast heeft Centerdata in opdracht van de Realisatie-Eenheid een monitor opgezet naar de ontwikkeling van de onderwijsregio's. Het doel van dit onderzoek is om het leren in de onderwijsregio's te stimuleren en in kaart te brengen op welke wijze onderwijsregio's leren en zich verder ontwikkelen. Het onderzoek is</p>

	<p>gestart met een pilotfase waarin een aantal onderwijsregio's is gevolgd. De pilotfase leidde onvoldoende tot inzicht om naar de volgende fase van het onderzoek over te kunnen gaan. Uit de pilotfase blijkt dat de onderzoeksrichting niet leidde tot het stimuleren van leren in de onderwijsregio. Met het onderzoeksbureau en de begeleidingscommissie wordt gezocht naar een passende oplossing om van waarde te zijn voor het leren in onderwijsregio's en gelijktijdig de ontwikkeling in de regio's in kaart te brengen. Over de uitkomst informeren we u in de volgende kamerbrief.</p>
<p>Motie en toezegging over ondersteuning startende leraren</p> <p>Kamerstukken II 2023/24, 27923, nr. 484 De Tweede Kamer verzoekt de regering te verkennen hoe wettelijk geborgd kan worden dat leraren de eerste drie jaar voor de klas na de initiële opleiding ondersteund kunnen worden door hun lerarenopleiding, bijvoorbeeld door middel van intervisie, meekijk- en terugkomdagen en begeleiding.</p> <p>TZ202403-092 De minister verwacht de Tweede Kamer medio 2025 nader te kunnen informeren over de rol die de lerarenopleidingen hebben in het begeleiden van startende leraren en op welke wijze dat kan worden geborgd</p>	<p>Het is juridisch bezwaarlijk om lerarenopleidingen de wettelijke taak te geven om startende leraren te begeleiden. Ze zijn immers in dienst van de school en vallen als werknemers niet meer onder het openbare onderwijsstelsel. De begeleiding valt daardoor buiten het bekostigd onderwijs. Als de lerarenopleidingen beginnende leraren moeten begeleiden, kan dat leiden tot marktverstoring en oneerlijke concurrentie met bestaande aanbieders van begeleiding. Daarom gaan we de lerarenopleidingen niet de wettelijke taak geven om startende leraren te begeleiden.</p> <p>We blijven wel bevorderen dat startende leraren goede begeleiding krijgen en blijven de resultaten daarvan volgen. We stimuleren de onderwijsregio's om samen te werken, goede voorbeelden te delen en van elkaar te leren. Er zijn er al verschillende pilots voor geweest en in de cao's staan afspraken over begeleiding van startende leraren, met aandacht voor werkdrukvermindering en coaching.</p>
<p>Motie over kwaliteitskader Samen Opleiden</p> <p>Kamerstukken II 2023/24, 27923, nr. 474 De Tweede Kamer verzoekt de regering met een handreiking te komen waarin staat wat minimaal verwacht mag worden van deelnemende opleidingen en scholen en te onderzoeken of het vastleggen van deze verwachtingen wenselijk is.</p>	<p>Het Kwaliteitskader beschrijft de basiskwaliteit van Samen Opleiden en Inductie en geeft partnerschappen handvatten voor de verdere ontwikkeling hiervan. Het kwaliteitskader sluit hiermee aan op de vraag naar een handreiking in de motie. De komende periode zal het Platform Samen Opleiden in overleg met de Realisatie-Eenheid het kwaliteitskader aanpassen zodat het als kader gehanteerd kan worden voor het samen opleiden in en onder verantwoordelijkheid van de onderwijsregio's. Daarnaast is er in een verkenning onderzocht wat er binnen de huidige wet- en regelgeving mogelijk is voor de begeleiding en professionalisering van startende leraren. In het po, vo en mbo ligt de verantwoordelijkheid voor de begeleiding van startende leraren bij de werkgever, vanuit de wettelijke plicht om te zorgen voor goed personeelsbeleid. Elke onderwijsregio is verplicht om daarin activiteiten op te nemen die gericht zijn op het begeleiden van startende leraren, schoolleiders en hun verdere professionalisering. Daarnaast is door pilots zoals 'doorlopende begeleiding startende leraren' de samenwerking tussen lerarenopleidingen en scholen versterkt. Hierdoor ervaren startende leraren geen harde</p>

	'knip' meer tussen hun opleiding en de start als leraar, maar blijven ze zich ontwikkelen in een doorlopende leerlijn.
<p>Moties over meer mannen voor de klas</p> <p>Kamerstukken II 2023/2024, 27923, nr. 467 De Tweede Kamer verzoekt de regering om in overleg met onderwijsorganisaties tot concrete afspraken te komen om het aandeel mannen voor de klas te verhogen, daar een concreet doel voor te stellen, bijvoorbeeld 30% meesters in 2035, en daar jaarlijks over te rapporteren.</p> <p>Kamerstukken II 2023/2024, 27923, nr. 469 De Tweede Kamer verzoekt de regering te inventariseren in hoeverre de aanbevelingen uit het in opdracht van het Ministerie van OCW door ResearchNed uitgevoerde onderzoek «Meer Meesters?» zijn uitgevoerd en een plan van aanpak op te leveren voor de aanbevelingen die nog actie behoeven.</p>	<p>Naar aanleiding van de inventarisatie in het kader van de motie van Zanten wordt er op dit moment met onderwijsorganisaties gesproken over concrete afspraken om het aandeel mannen in de klas te verhogen. Wij zullen hierover een update geven in de volgende kamerbrief lerarenstrategie.</p> <p>Door middel van een inventarisatie is in kaart gebracht welke inspanningen pabo-opleidingen leveren om meer mannen voor de klas te krijgen en te behouden (rapportage inventarisatie maatregelen meer mannen voor de klas). Uit de inventarisatie blijkt dat opleidingen de aanbevelingen grotendeels opvolgen. In combinatie met een interne inventarisatie hebben we een eerste overzicht opgesteld van lopende en aankomende acties (Overzicht opvolging aanbevelingen ResearchNed) die worden uitgevoerd om het aandeel mannen voor de klas te vergroten. Hieruit blijkt dat er op elke aanbeveling actie wordt ondernomen.</p>
<p>Toezegging: Pabo instroomnorm TZ202206-077 De Tweede Kamer ontvangt een brief over de instroomnorm voor pabo's.</p>	<p>Het experiment toelatingseisen pabo is op 1 september 2022 van start gegaan. Het experiment loopt tot 1 september 2027 en wordt in 2026 geëvalueerd. De Kamer ontvangt in 2026 de evaluevaluatie.</p>
<p>Motie zij-instroom vakinhoudelijk specialist</p> <p>Kamerstukken II 2022/2023, 27 923, nr. 451 De Tweede Kamer verzoekt de regering te bewerkstelligen dat er een nieuwe route voor zijinstroom voor een vakinhoudelijke specialist in het vmbo gerealiseerd wordt, onder andere voor leraren die gaan lesgeven in techniek en/of technische beroepsvakken in het vmbo, met nadruk op vakdidactiek en pedagogische vaardigheden, waarbij ze net zoals andere zijinstromers van meet af aan intensief begeleid worden; verzoekt de regering te bewerkstelligen dat de opleidingen omgangskunde en pedagogiek kunnen leiden tot een bevoegdheid in het voortgezet onderwijs waarbij de vakken burgerschap, sociale vaardigheden, maatschappijleer, ontwikkelingsgerichte vakken, LOB enzovoort gegeven mogen worden; verzoekt de regering te bewerkstelligen dat tweedegraadslerarenopleidingen gaan werken met een dubbele bevoegdheid, bij voorkeur door een tekortvak en een niet-tekortvak te combineren.</p>	<p>Er wordt een wetsvoorstel uitgewerkt naar de wijze waarop professionals met een mbo 4 diploma met ervaring in de beroepspraktijk bevoegd les kunnen geven na een pedagogische en vakdidactische scholing via een maatwerkprogramma in de praktijkvakken in het vmbo, praktijkonderwijs en delen van het voortgezet speciaal onderwijs. Uw Kamer wordt in de eerstvolgende lerarenbrief over de resultaten geïnformeerd over de stand van zaken hiervan.</p>

<p>TZ202406-067 Toezegging bij vmbo. In de voortgangsbrief Leraren wordt het techniekonderwijs in de lerarenopleidingen meegenomen.</p>	<p>In het commissiedebat vmbo van juni 2024 is toegezegd u in het najaar te informeren over de stand van zaken met betrekking tot het techniekonderwijs in de lerarenopleidingen. De lerarenopleidingen technisch beroepsonderwijs werken samen om de tekorten van leraren voor het technisch beroepsonderwijs in het vmbo te verminderen. Tot nu toe heeft deze samenwerking een aantal resultaten opgeleverd die bijdragen aan een verbetering van de toegang tot de lerarenopleiding technisch beroepsonderwijs, een betere bekendheid van deze opleidingen en het leggen van een basis voor het maken van gezamenlijke afspraken over de vernieuwing van de curricula en het behouden van gekwalificeerd personeel van de opleidingen. In het komend jaar worden deze activiteiten voortgezet en gezien waar verbeteringen kunnen worden doorgevoerd zoals de verbinding met het Sterk techniekonderwijs (STO). In de voortgangsbrief over het vmbo in het najaar van 2025 wordt u verder geïnformeerd over het technisch beroepsonderwijs in de lerarenopleidingen.</p>
<p>Motie over het zij-instroomtraject</p> <p>Kamerstukken II 2022/2023, 36136, nr. 13 De Tweede Kamer verzoekt de regering te onderzoeken of het zijinstroomtraject met een hbo-diploma afgerond kan worden, en de Kamer uiterlijk najaar 2024 te informeren over wat daarvoor nodig is.</p>	<p>In opvolging van deze motie hebben de lerarenopleidingen in afstemming met OCW, werkveld en beroepsgroep een plan van aanpak uitgewerkt om de toegankelijkheid en verdere flexibilisering van lerarenopleidingen voor zij-instromers te optimaliseren. Onderdeel van dit plan is het onderzoeken of zij-instromers met een geschiktheidsverklaring en aanstelling als leraar versneld in twee jaar een lerarenopleiding kunnen afronden. Het plan van aanpak zal gemonitord worden. In 2027 zal blijken of het voor de doelgroep zij-instromers in beroep mogelijk is om met een aanstelling via een lerarenopleiding binnen twee jaar een bevoegdheid te behalen en een diploma te behalen. Zij-instromers zijn belangrijk voor het verhogen van de instroom en de aanpak van het lerarentekort. Het wetsvoorstel Leeruitkomsten maakt het mogelijk om leerwegaafhankelijk een lerarenopleiding met een diploma af te sluiten. Om de EVC's van zij-instromers te valideren hebben de lerarenopleidingen een intake-assessment ontwikkeld. Naar verwachting kunnen zij-instromers vanaf studiejaar 2025-2026 bij alle lerarenopleidingen terecht voor een intake-assessment. Zij-instromers zijn niet alleen gebaat bij het aantonen van leeruitkomsten middels leerwegaafhankelijke toetsing. Zij-instromers hebben juist scholing en begeleiding op maat nodig om binnen twee jaar een bevoegdheid te kunnen behalen. Ook zullen pabo-studenten voor twee jaar aangesteld moeten kunnen worden als leraar op basis van een geschiktheidsverklaring. Om dit te realiseren bieden pabo's het traject Versneld voor de klas¹ aan. Versneld voor de klas is een traject binnen</p>

¹ Kamerbrief 'Extra actie tegen het lerarentekort', d.d. 24 augustus 2018 (Kamerstukken II 2017/18, 27923, nr. 318).

	<p>de lerarenopleiding voor zij-instromers. Als de zij-instromer in de lerarenopleiding in het eerste studiejaar een aantal mijlpalen behaalt volgt een geschiktheidsverklaring. De student kan dan aangesteld worden als leraar voor maximaal twee jaar door een schoolbestuur. De meeste studenten in het traject Versneld voor de klas ronden in ongeveer drie jaar de lerarenopleiding af en behalen een bachelor. In het eerste studiejaar hebben de studenten nog geen aanstelling als leraar.</p>
<p>Motie vast contract na een jaar</p> <p>36200 VIII, nr. 82 De Tweede Kamer verzoekt de regering indien het overleg met de sociale partners niet tot een bindende afspraak leidt in het wetsvoorstel strategisch personeelsbeleid te regelen dat leraren bij goed functioneren na een jaar altijd een vast contract krijgen.</p>	<p>De motie wordt meegenomen in het wetsvoorstel strategisch personeelsbeleid. Het streven is om het wetsvoorstel voor de zomer 2025 voor advisering aan de Raad van State te sturen.</p>
<p>TZ202402-160 Het wetsvoorstel Strategisch Personeelsbeleid, S-HRM, wordt in het najaar 2024 aan de Tweede Kamer aangeboden.</p>	<p>De Tweede Kamer is op 26 juni 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de Kamerbrief voortgang Lerarenstrategie juni 2024². Het streven is om voor de zomer 2025 het wetsvoorstel voor advisering naar de Raad van State te sturen.</p>
<p>TZ202403-093 De minister gaat nader onderzoek te doen naar de relatie tussen het lerarentekort en de kwaliteit van scholen. De minister moet dus even kijken wanneer het realistisch is dat ze dat onderzoek kan waarmaken.</p>	<p>Voor het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs is het van groot belang de tekorten in het onderwijs aan te pakken. Immers, voldoende en goede leraren en schoolleiders zijn de basis voor de kwaliteit van het onderwijs. Over de relatie tussen de kwaliteit van het onderwijs en de tekorten heeft de Inspectie van het Onderwijs onderzoek gedaan en daarover in de Staat van het Onderwijs 2024 gerapporteerd. Uit de resultaten blijkt dat de tekorten ten koste gaan van de ondersteuning van leerlingen, de begeleiding van beginnende leraren of de onderwijstijd. Ook komt het ontwikkelen en verbeteren van het onderwijs op een deel van de scholen in de problemen. Tevens volgt uit steekproefonderzoeken dat de kwaliteit of kwaliteitszorgen, of aspecten daarvan, vaker onvoldoende is op scholen met hoge tekorten dan op scholen zonder of met lage tekorten. Deze resultaten onderstrepen het belang van de inzet van het kabinet op enerzijds het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs en anderzijds het tegengaan van en omgaan met de personeelstekorten. De aankomende periode gaat OCW aan de slag met deze inzichten en kijken we hoe dit wordt opgenomen in bestaande en nog te nemen maatregelen. Hierover informeren we uw Kamer in de juni-brief.</p>
<p>Motie over kinderboeken in jeugdliteratuur in curriculum.</p> <p>36 600 VIII nr. 80 De Tweede Kamer verzoekt de regering in gesprek te gaan met pabo's en lerarenopleidingen over hoe kinderboeken en</p>	<p>Hierover informeren we uw Kamer in de brief Lerarenstrategie van juni 2025.</p>

² Kamerstukken II 2023/24, 27923, nr. 492

<p>jeugdliteratuur een stevigere plek krijgen in het curriculum.</p>	
<p>Motie over verplichte leeslijst met Nederlandse jeugdliteratuur</p> <p>36 600 VIII nr. 81 De Tweede Kamer verzoekt de regering om de invoering van een verplichte leeslijst met Nederlandse jeugdliteratuur te betrekken bij de herijking van de kennisbasis taal en te bespreken in het opleidingsberaad. De Tweede Kamer verzoekt de regering voorts de Kamer daarover te informeren via de halfjaarlijkse brief lerarenstrategie.</p>	<p>Hierover informeren we uw Kamer in de brief Lerarenstrategie van juni 2025.</p>
<p>Motie over praktijklessen</p> <p>36 600 VIII nr. 82 De Tweede Kamer verzoekt de regering te onderzoeken of er een nieuw traject ontwikkeld kan worden, waarbij professionals uit het bedrijfsleven, na het volgen van een opleiding pedagogische vaardigheden en didactiek, de mogelijkheid krijgen om naast hun werk ook een of meerdere dagen praktijklessen te mogen geven.</p>	<p>We bereiden een wetsvoorstel voor dat ruimte biedt voor professionals met een mbo 4 diploma met ervaring in de beroepspraktijk dat zij bevoegd les kunnen geven in de praktijkvakken in het vmbo, praktijkonderwijs en delen van het voortgezet speciaal onderwijs, na een korte pedagogische en vakdidactische scholing via een maatwerkprogramma. Over de stand van zaken wordt u in de eerstvolgende lerarenbrief geïnformeerd.</p>
<p>Motie over professionele richtlijn</p> <p>36 600 VIII nr. 104 De Tweede Kamer verzoekt de regering samen met het onderwijsveld te werken aan een professionele richtlijn die bevordert dat leidinggevenden, lerarenopleiders en inspecteurs zelf ervaring hebben en houden met het geven van onderwijs.</p>	<p>Hierover informeren we uw Kamer in de brief Lerarenstrategie van juni 2025.</p>
<p>Motie over bedrijfsvakscholen</p> <p>36 600 VIII nr. 85 De Tweede Kamer verzoekt de regering de informele rol van de bedrijfsvakscholen verder te onderzoeken en daarbij expliciet te bezien welke rol zij kunnen spelen in het formele aanbod.</p>	<p>Bedrijfsvakscholen vormen een waardevolle aanvulling op het reguliere onderwijs. De inhoud van het onderwijs, de kwaliteitsborging, de toegang en de financiering wordt bepaald door een bedrijf, of groep bedrijven. Het heeft daarmee per definitie een andere bestaansgrond dan het formele onderwijs. Om die reden heeft de minister de motie dan ook ontraden. Het betekent ook dat we niet gaan onderzoeken of bedrijfsscholen als zodanig formeel onderwijs zouden kunnen worden. Intussen zien we dat bedrijfsvakscholen en ROC's tot vruchtbare samenwerking kunnen komen, bijvoorbeeld door samen maatwerk onderwijs te ontwerpen of door het bieden van een geschikte leeromgeving. We kijken in het kader van deze motie graag naar wat succesfactoren en belemmeringen zijn voor de totstandkoming van dit soort samenwerkingen en zullen uw Kamer hier rond de zomer van 2025 over informeren.</p>

<p>Onderzoeksresultaten</p> <p>Eindrapportage onderzoek werkdrukakkoord: "Samen sterk voor minder werkdruk" Gerritsen, Van de Vrie, De Vries (2024). Oberon</p> <p>Werkdruk in het Onderwijs Van den Heuvel, De Vroome (2024). TNO</p>	<p>Deze rapporten zijn kort voor het versturen van voorliggende brief ontvangen. De bevindingen uit de rapportage worden momenteel geanalyseerd. De komende maanden vinden gesprekken plaats met het onderwijsveld over het verlagen van werkdruk, de inzet van de werkdrukmiddelen en het vergroten van werkplezier, waarna beleidsopties worden uitgewerkt. De Kamer wordt hierover voor de zomer van 2025 geïnformeerd, waarbij ook de bevindingen uit dit rapport worden meegenomen.</p>
--	--

Bijlage

Verkenning van de bestaande situatie en mogelijkheden voor begeleiding van startende leraren door lerarenopleidingen

Aanleiding

Op 2 april 2024 hebben de leden Paternotte en Rooderkerk een motie ingediend met het verzoek om te verkennen hoe wettelijk geborgd kan worden dat leraren de eerste drie jaar voor de klas na de initiële opleiding ondersteund kunnen worden door hun lerarenopleiding, bijvoorbeeld door middel van intervisie, meekijk- en terugkomdagen en begeleiding.³ In het debat is door de minister toegezegd de Tweede Kamer nader te informeren over de rol die de lerarenopleidingen nu hebben in het begeleiden van startende leraren en op welke wijze dat wettelijk kan worden geborgd. Hieronder wordt verslag gedaan van deze verkenning.

Doel van de verkenning

In deze verkenning wordt onderzocht wat er binnen de huidige wet- en regelgeving mogelijk is voor de begeleiding en professionalisering van startende leraren (BSL). Daarbij worden bestaande initiatieven en beleid in kaart gebracht, met een nadruk op de Onderwijsregio's die hier al aandacht aan besteden. Leraren worden steeds vaker opgeleid in een leeromgeving waarin sprake is van intensieve samenwerking tussen scholen/besturen en lerarenopleidingen. Ook richt deze verkenning zich op de vraag of het vanuit juridisch perspectief mogelijk is om de rol van lerarenopleidingen in de begeleiding van startende leraren wettelijk te borgen.

Conclusie

In het po, vo en mbo ligt de verantwoordelijkheid voor de begeleiding van startende leraren bij de werkgever, vanuit de wettelijke plicht om te zorgen voor goed personeelsbeleid. Mede gegeven de juridische bezwaren ligt het niet voor de hand om de wettelijke taak van de lerarenopleidingen uit te breiden naar de fase na het afstuderen. Gezien de goede begeleiding van starters bijdraagt aan werkplezier en het voorkomen van uitval van docenten, is het wel van belang om de begeleiding van starters te blijven versterken. Zoals in verschillende initiatieven al gebeurt. Ook blijven we de tevredenheid over deze begeleiding monitoren. Het blijft aan werkgevers om daaraan de komende jaren vorm te geven en hiervoor waar mogelijk binnen de onderwijsregio's samen te werken met alle betrokkenen, waaronder de lerarenopleidingen. Hier zal in het huidig beleid op ingezet blijven worden. Bij de vorming van de onderwijsregio's zal hier vanuit de Realisatie Eenheid en OCW blijvend aandacht voor worden gevraagd.

Probleemanalyse en begeleiding startende leraren

Er is geen uniforme definitie voor de begeleiding van startende leraren, maar over het algemeen wordt een periode van drie jaar na de initiële opleiding gehanteerd. Een effectief begeleidingstraject voor startende leraren bestaat uit verschillende bouwstenen, zoals blijkt uit de Loopbaanmonitor Onderwijs (2021)⁴. De belangrijkste elementen voor goede ondersteuning en begeleiding zijn: 1) voldoende informatie over de voortgang van de starter als leraar, 2)

³ Kamerstukken II 2023/24, 27923 nr. 484.

⁴ Loopbaanmonitor Onderwijs 2021, p. 147.

begeleiding door een ervaren docent, mentor of coach, 3) lesobservatie en gerichte feedback, 4) extra voorbereidingstijd voor lessen, en 5) aandacht voor didactische vaardigheden, het afstemmen van instructies op verschillen tussen leerlingen, het voorbereiden van lessen, het bieden van maatwerk aan zorgleerlingen en het effectief inzetten van digitale leermiddelen. Deze elementen dragen bij aan een positieve beoordeling van de begeleiding door starters.

Deze begeleiding is van belang, omdat onderzoek uitwijst dat leraren die goed worden begeleid bij de start minder snel naar ander werk zoeken⁵ en minder vaak uitvallen⁶. Begeleiding varieert van mentoring binnen de school, intervisie met collega's, tot nascholing en cursussen buiten de school. De tevredenheid over deze begeleiding verschilt per sector: met een afname in het primair (67% in 2023 t.o.v. 73% in 2022) en voortgezet onderwijs (71% in 2023 t.o.v. 73% in 2022) en een lichte stijging in het middelbaar beroepsonderwijs (72% in 2023 t.o.v. 71% in 2022).⁷

De kwaliteit van BSL verschilt per school⁸, vaak door een gebrek aan tijd voor effectieve begeleiding. Het is daarom essentieel dat scholen van elkaar leren en elkaars ervaring en expertise benutten. Dit gebeurt onder meer binnen de onderwijsregio's, waar samenwerking wordt gestimuleerd om de begeleiding goed in te richten. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van het kwaliteitskader voor de inductiefase, zoals is ontwikkeld door het Platform Samen Opleiden en waarin de lerarenopleidingen een rol hebben.

Huidig beleid en initiatieven

In het po, vo en mbo ligt de verantwoordelijkheid voor de begeleiding van startende leraren bij de werkgever, vanuit de wettelijke plicht om te zorgen voor goed personeelsbeleid⁹. Daarnaast zijn er meer afspraken gemaakt over de begeleiding van startende leraren en de rol van de lerarenopleidingen. Deze worden hieronder toegelicht. De afgelopen jaren zijn er in de praktijk pilots uitgevoerd om aan de BSL nadere invulling te geven, hiervan worden enkele voorbeelden genoemd. Daarna wordt nader ingegaan op de onderwijsregio's en de taak die zij hebben om – in samenwerking tussen leraren, werkgevers en opleidingen – o.a. werk te maken van de BSL. Tot slot worden enkele andere beleidsinitiatieven die raken aan de BSL beschreven.

CAO Primair onderwijs

In de cao voor het primair onderwijs (PO) zijn specifieke afspraken gemaakt over de begeleiding van startende leraren. Werkgevers zijn verplicht om, met instemming van de personeelsgeleding van de medezeggenschapsraad (PGMR), beleid vast te stellen voor de introductie en begeleiding van startende werknemers. Dit beleid moet duidelijke doelen en te gebruiken instrumenten bevatten. Startende leraren hebben recht op begeleiding door een coach die niet hun directe leidinggevende is. De afspraken over begeleiding en professionalisering worden vastgelegd in een persoonlijk ontwikkelingsplan. Daarnaast krijgen startende leraren een bijzonder budget van 40 uur per jaar, bovenop de 40 uur voor duurzame inzetbaarheid, dat kan worden ingezet voor werkdrukverlichting.

CAO Voortgezet Onderwijs

In de cao voor het voortgezet onderwijs (VO) is vastgelegd dat startende leraren gedurende hun eerste jaar recht hebben op een reductie van hun lesgevende taak met 20% en 10% reductie in het tweede jaar. Vanaf het schooljaar 2024/2025 hebben startende leraren recht op een driejarig inductieprogramma. Dit programma moet voldoen aan criteria zoals werkdrukvermindering, enculturatie¹⁰, professionele ontwikkeling, observatie en begeleiding in de klas, en intervisie. Afspraken over begeleiding en professionalisering van startende leraren worden eveneens vastgelegd in een persoonlijk ontwikkelingsplan. Net als in het primair onderwijs hebben startende leraren in het voortgezet onderwijs recht op begeleiding door een coach.

⁵ Loopbaanmonitor Onderwijs 2021, p. 156.

⁶ Ingersoll, R., & Strong, M. (2011). The impact of induction and mentoring programs for beginning teachers: A critical review of the research. *Review of Educational Research*, 81(2), 201-233.

⁷ Loopbaanmonitor 2023. [LBM2023 rapport \(mirrorpedia.nl\)](https://www.mirrorpedia.nl/).

⁸ Onderzoeksrapport Oberon: Verkenning BSL. Begeleiding Startende Leraren in het voortgezet onderwijs.

⁹ Zie WPO, WVO en WEB.

¹⁰ Startende leraren ondersteunen en wegwijs maken binnen de school(cultuur).

CAO MBO

In de cao mbo zijn eveneens afspraken gemaakt voor startende docenten. In de cao mbo is opgenomen dat startende docenten gedurende de eerste 24 maanden van de arbeidsovereenkomst per jaar recht hebben op 6,25% van hun normjaartaak voor tijd ten behoeve van inwerkactiviteiten. De werkgever en de startende docent spreken met elkaar af wat de startende docent nodig heeft om een goede en zorgvuldige start te maken in het mbo. Het gaat hierbij om maatwerk.

Werkagenda mbo 2023-2027

Voor de mbo-sector zijn in de Werkagenda mbo 2023 - 2027 afspraken gemaakt over het carrièreperspectief voor mbo-docenten. Onderdeel daarvan is de afspraak dat instellingen in hun kwaliteitsagenda's plannen maken voor onder andere de begeleiding van startend onderwijspersoneel. Een voorbeeld hiervan is het opzetten van een uitgebreide begeleidingsstructuur voor nieuwe docenten met PDG-coaches, buddies en een professionele leergemeenschap door het Mediacollege in Amsterdam.¹¹ Hierdoor is de uitval onder PDG-starters gering.

Pilots begeleiding startende leraar

Door pilots zoals 'doorlopende begeleiding startende leraren' wordt de samenwerking tussen lerarenopleidingen en scholen versterkt. Hierdoor ervaren startende leraren geen harde 'knip' meer tussen hun opleiding en de start als leraar, maar blijven ze zich ontwikkelen in een doorlopende leerlijn. Voorbeelden van deze pilots zijn de Pilot Partnerschap Opleiden in de School (POS) in Zuid-Nederland, waarin diverse begeleidingstools en methodieken zijn ontwikkeld, en de pilot in Amersfoort met de Hogeschool Utrecht voor verdere ontwikkeling van het ICALT-instrument. Deze initiatieven faciliteren kennisdeling tussen de onderwijsregio's, zodat succesvolle aanpakken breed kunnen worden toegepast. De pilots zijn afgerond en de eindevaluatie zal in november 2024 worden opgeleverd. De lerarenopleidingen hebben een belangrijke rol gespeeld in deze projecten door actief bij te dragen aan de ontwikkeling en implementatie van begeleidingstrajecten.

Onderwijsregio's

Het doel van de onderwijsregio's is dat schoolbesturen, lerarenopleidingen en de beroepsgroep op een structurele en duurzame wijze samenwerken aan voldoende en (blijvend) goed opgeleid onderwijspersoneel. Ze zetten in op het werven, matchen, opleiden, begeleiden en professionaliseren van onderwijspersoneel. Begeleiding van startende leraren is hier onderdeel van. Omdat de kwaliteit van BSL per school verschilt is het essentieel dat scholen van elkaar leren en elkaars ervaring en expertise benutten. Onderwijsregio's organiseren kennisuitwisseling (binnen de regio én tussen de regio's), ontwikkelen regionale maatwerkoplossingen en dragen bij aan een praktijkgerichte invulling van begeleidingstrajecten. Op basis van een plan van aanpak krijgen onderwijsregio's subsidie voor hun activiteiten.¹² Elke onderwijsregio is verplicht om daarin activiteiten op te nemen die gericht zijn op het begeleiden van startende leraren, schoolleiders en hun verdere professionalisering. Enkele voorbeelden uit de plannen voor 2024 zijn: het aanhouden van de route "Talent als Docent" in de onderwijsregio Kennemerland Groot Amsterdam, dat gericht is op het vergroten van de begeleidingskwaliteit op scholen; een gezamenlijk introductietraject PO/VO in de onderwijsregio Almere bestaande uit o.a. (gezamenlijke) bijeenkomsten, kennisdeling en een coachingstraject; de begeleiding van starters gedurende tenminste een periode van minimaal drie tot liefst vijf jaar in de onderwijsregio Friesland, NOP en Urk waarbij er in het inductieprogramma aandacht is voor vermindering van werkdruk. Ook in de aanvraag voor 2025 zetten onderwijsregio's weer in op activiteiten voor startende leraren. Vanaf 2025 is er een landelijk dekkend netwerk van onderwijsregio's.

Aanverwante beleidsontwikkelingen

¹¹ [Kwaliteitsagenda 2024-2027 Mediacollege Amsterdam | Rapport | Rijksoverheid.nl](#).

¹² De ingediende plannen voor 2024 zijn gepubliceerd op: www.onderwijsregio.nl/documenten.

Onderdeel van de Nationale Aanpak Professionalisering van Leraren (NAPL), waarin de lerarenopleidingen ook zijn vertegenwoordigd, is het voor po, vo en mbo uitwerken van het ontwikkelpad van start- naar vakbekwaamheid. Aansluitend daarop wordt in de komende jaren via een te ontwikkelen digitaal platform professionaliseringsaanbod ontsloten dat aan het doorlopen van dit ontwikkelpad bijdraagt. Bestaand aanbod kan hiervoor worden benut en aanvullend aanbod wordt via onderwijsregio's in co-creatielabs ontwikkeld. Beoogd wordt hiermee ook een impuls te geven aan de begeleiding en professionalisering van startende leraren.

Uitbreiding wettelijke rol voor lerarenopleidingen niet zomaar mogelijk

Een belangrijk punt van zorg is of de voorgestelde activiteiten – zoals interventie, meekijk- en terugkomdagen, en de begeleiding van startende leraren – binnen de definitie van 'onderwijs' vallen. Hoewel er enige mate van vrijheid bestaat om te bepalen wat tot het openbaar onderwijsstelsel behoort, zijn activiteiten in het kader van de begeleiding van startende leraren eerder gericht op de begeleiding van werkenden dan op onderwijs zelf. Deze activiteiten vallen daarmee buiten het bekostigd onderwijs en moeten worden beschouwd als een economische activiteit waarvoor een markt bestaat waarvan op dit moment niet is vastgesteld dat die tekortschiet. Er bestaat daarom een reëel risico op marktverstoring en oneerlijke concurrentie met bestaande aanbieders als deze activiteiten als publieke (wettelijke) taak onder de verantwoordelijkheid van de lerarenopleidingen zouden vallen. Een dergelijke verbreding van de wettelijke rol van lerarenopleidingen, zich uitstrekkend tot de periode na het behalen van het getuigschrift, zou bovendien nieuwe beoordelingskaders en aanvullende financiering vanuit de overheid vereisen. Zonder extra middelen is het niet mogelijk om deze nieuwe taken te vervullen zonder dat bestaande taken onder druk komen te staan. Wijziging van de taak van lerarenopleidingen bij het begeleiden van startende leraren zou ook implicaties kunnen hebben voor de rol die opleidingen spelen in andere sectoren spelen bij de begeleiding van startende werknemers.

Inventarisatieonderzoek onderwijstijd voortgezet onderwijs

Dit najaar is het inventarisatieonderzoek over de invulling van onderwijstijd in het voortgezet onderwijs gepubliceerd¹³. ResearchNed heeft in opdracht van OCW in kaart gebracht wat scholen in het voortgezet onderwijs momenteel in de praktijk doen met de ruimte binnen de wettelijke kaders van onderwijstijd. Het onderzoek laat zien dat een flexibele inrichting van het rooster, keuzelessen/-modules/flexuren, maatwerk/extra begeleidingsuren, stages/bedrijfsbezoeken (LOB), (extracurriculaire) activiteiten en vakoverstijgende projecten veelvoorkomende invullingen zijn van onderwijstijd in het voortgezet onderwijs. Daarnaast is ook onderzocht tegen welke obstakels scholen aanlopen bij het benutten van de wettelijke ruimte die er is voor de invulling van onderwijstijd en welke situaties scholen wenselijk vinden met het oog op betere kwaliteit van onderwijs, een aantrekkelijk beroep en het verhogen van leerprestaties. De inzichten uit het inventarisatieonderzoek zijn waardevol voor de pilot onderwijstijd in het voortgezet onderwijs, die dit schooljaar van start is gegaan.

¹³ [Inventarisatieonderzoek onderwijstijd voortgezet onderwijs | Nieuwsbericht | Aanpak Lerarentekort](#)

Rapportage inventarisatie maatregelen meer mannen voor de klas

De Alliantie "Divers voor de klas"¹⁴ heeft onder pabo's geïnventariseerd in welke mate de aanbevelingen uit het door ResearchNed uitgevoerde onderzoek 'Meer Meesters?' worden uitgevoerd. In deze inventarisatie worden de acties in kaart gebracht die pabo-opleidingen ondernemen om meer mannelijke studenten aan te trekken en succesvol naar een loopbaan in het onderwijs te begeleiden. Ook de begeleiding van startende meesters en de samenwerking tussen pabo's en scholen wordt hierin besproken. Voor de inventarisatie is een vragenlijst verspreid onder 25 pabo-opleidingen, waarin de aanbevelingen uit het rapport 'Meer Meesters?' zijn verwerkt tot twaalf stellingen. Deze stellingen werden vervolgens aangepast door de coauteurs en drie leden van de stuurgroep van de Alliantie Divers voor de Klas. 19 van de 25 benaderde pabo's hebben de vragenlijst ingevuld.

De resultaten laten zien dat alle deelnemende pabo's de aanbevelingen uit het ResearchNed-rapport in grotendeels opvolgen, hoewel de mate van uitvoering varieert. Vrijwel alle opleidingen werken in lijn met de aanbevelingen, maar mede door het lerarentekort ligt de nadruk bij veel pabo's vooral op het werven en behouden van studenten in het algemeen, waarbij mannen niet als specifieke doelgroep worden benaderd. Dit patroon is zichtbaar bij bijna alle deelnemende pabo's.

Een belangrijke aanbeveling die door alle pabo's wordt opgevolgd is het aanbieden van differentiatie en maatwerk binnen de opleiding, om zo tegemoet te komen aan een divers samengestelde groep studenten. Daarentegen behoort het inzetten van peers en rolmodellen tot de minst toegepaste aanbevelingen, de helft van de opleidingen past deze aanbeveling structureel toe. Dit is vaak vanwege het gebrek aan mannelijke rolmodellen in functies zoals docent, stagebegeleider, schoolbegeleider of mentor. Hierdoor blijkt het lastig om een gerichte begeleiding door mannelijke rolmodellen te realiseren. Aanbevelingen omtrent de begeleiding van studenten in de inductiefase en het inzicht bieden in loopbaanmogelijkheden worden door ongeveer de helft van de respondenten structureel opgevolgd.

Het aantrekken en behouden van mannen voor het onderwijs vereist een bredere aanpak dan alleen het betrekken van de pabo's. Hoewel er op basis van de inventarisatie er nog geen beeld is hoe schoolbesturen en de onderwijsregio's zich verhouden is dit een goede basis om met het hele onderwijsveld verdere stappen te zetten. Concreet heeft het LOBO¹⁵ op basis van de inventarisatie een aantal kansrijke thema's geformuleerd op o.a. het gebied van studiesucces, voorlichting op VO, mannen in de deeltijdpabo en de begeleiding in inductiefase. Dit zijn thema's die niet enkel voor lerarenopleidingen relevant zijn. Ze moeten (net als de aanbevelingen uit het rapport) worden gezien in de bredere context van het onderwijsveld. De komende maanden worden er gesprekken gevoerd met het LOBO, de Realisatie Eenheid en de Alliantie "Divers voor de klas" om de kansrijke thema's verder te concretiseren en de relevante partners aan te haken.

¹⁴ De Alliantie is een samenwerking van het Landelijk Overleg Lerarenopleiding Basisonderwijs (LOBO), de PO-raad, Meestert! en de Vereniging Hogescholen. Tevens zijn twee lectoren verbonden aan de Alliantie.

¹⁵ Het Landelijk Overleg Lerarenopleiding Basisonderwijs (LOBO)

Overzicht opvolging aanbevelingen ResearchNed

Stand van zaken

<ul style="list-style-type: none">▪ Inhoudelijk gericht, helder wervingsmateriaal en zichtbaarheid van mannen en andere minderheden bij werving en voorlichting. Het moment is van belang om zo aankomend studenten vroeg in hun oriëntatieproces te bereiken.	Landelijke campagne leraren UNL, start van de Landelijke campagne 2025 ¹⁶ . Pabo's zetten zich in voor zichtbaarheid in wervingsmateriaal.
<ul style="list-style-type: none">▪ Imago: stimuleren dat kinderen al vanaf jonge leeftijd een realistisch, divers en sekseneutraal beeld van de pabo, het beroep en de (loopbaan-)kansen in het onderwijs ontwikkelen. Maatschappelijke stages en meeloopdagen (op de pabo en in de klas) als middel.	Lokale initiatieven bij opleidingen maar ook in gemeentes, de start van de Landelijke campagne 2025.
<ul style="list-style-type: none">▪ Curriculum: - meer mogelijkheden voor differentiatie, specialisatie, verbreding; - minder nadruk op communiceren, reflectie en evaluatie en meer op vakinhoud, - meer ruimte voor diverse leer- en rapportagestijlen. Overwegen hoe en op welke plek in het curriculum werken met het jonge kind het beste tot zijn recht komt voor studenten.	Bestuursakkoord flexibilisering lerarenopleidingen, Diverse specialisatie mogelijkheden zijn al mogelijk binnen pabo's ¹⁷ , splitsing pabo j/o kind wordt uitgewerkt.
<ul style="list-style-type: none">▪ Cultuur en sfeer: laagdrempelig contact waarin studenten als aankomend collega's worden gezien, een informele sfeer en mogelijkheden voor ontmoeting. Aandacht voor inclusiviteit op pabo's en (stage-)scholen.	Aandacht binnen opleidingen, scholen en schoolbesturen voor dit thema, Alliantie 'divers voor de klas' heeft online werkomgeving inclusieve cultuur binnen samen opleiden opgezet ¹⁸ .
<ul style="list-style-type: none">▪ Actief zorgen voor 'peers' en rolmodellen voor zowel mannen als andere minderheidsgroepen, tijdens opleiding en werk. Mannelijke docenten op de pabo, ook in jaar 1.	Uitvoering ingewikkeld bij ondervertegenwoordigde groepen vanwege gebrek aan peers. Lopend onderzoek Alienatie 'divers voor de klas' naar peers.
<ul style="list-style-type: none">▪ Stimuleren en faciliteren van voltijdbanen, bij voorkeur met een eigen groep.	Aanpak voltijds-meerurenbonus in primair onderwijs.
<ul style="list-style-type: none">▪ Bieden van inhoudelijke ontwikkelmogelijkheden tijdens de loopbaan (bijvoorbeeld specialiseren binnen de school, klasoverstijgende taken) voor salarisgroei en loopbaan.	Salaris is gelijk getrokken. Loopbaanmogelijkheden zijn aan schoolbesturen.
<ul style="list-style-type: none">▪ Aansluiting bevorderen voor startende leerkracht: goede begeleiding en nauwere afstemming van pabo-eindtermen met het werkveld.	N.a.v. motie lid Paternotte en lid Rooderkerk loopt verkenning wettelijk borging ondersteuning eerste 3 jaar voor de startende docent door lerarenopleiding.
<ul style="list-style-type: none">▪ Ondersteunen en werven van mbo-instromers via begeleiding op en met de roc's. De voorbereiding wordt gewaardeerd door mbo-instromers, helpt om de toetsen te halen en maakt mbo'ers alvast bekend met de pabo in hun regio.	De pilot voorbereiding pabo, binnen deze pilot trekken mbo's en pabo's gezamenlijk op in de ontwikkeling en uitvoering van mbo-keuzedelen.
<ul style="list-style-type: none">▪ Verminderen financiële en praktische drempels voor zij-instromers, onder meer via maatwerktrajecten waarin eerder verworven competenties eenvoudiger verzilverd kunnen worden en deelkwalificaties.	Zij-instroom budget verhoogd van 20k naar 25k. Bestuursakkoord flexibilisering lerarenopleidingen.
<ul style="list-style-type: none">▪ Stimuleren van meer publiek bewustzijn van het belang van de sector, het vak van leerkracht en van diversiteit voor de klas (ook door verandering van discours in de politiek) om draagvlak en imago te verbeteren.	Start Landelijke Campagne 2025, lokale initiatieven.
<ul style="list-style-type: none">▪ Geen dominante focus op het aantrekken van mannen: motiveren van mannen en vrouwen van diverse achtergronden voor het onderwijs, stereotypen en clichés in perspectief plaatsen en het maatschappelijk belang van de functie als leerkracht basisonderwijs benadrukken.	Onderwijsveld zet in op brede diversiteit en onbenut arbeidspotentieel. Insteek landelijke campagne 2025.
<ul style="list-style-type: none">▪ Samenwerking binnen onderwijs en met andere sectoren rondom initiatieven voor succesvolle werving en behoud van studenten en medewerkers uit een minderheidsgroep. Treed naar buiten als sector en bundel de krachten.	Er worden stappen gezet in samenwerking tussen landelijke organisaties. Alliantie 'divers voor de klas' speelt hier een faciliterende rol en stimuleert kennisdeling.

¹⁶ De landelijke campagne Leraren richt zich op de beeldvorming omtrent thema's die ook belangrijk zijn voor mannen in hun beroepskeuze (de beloning, de ontwikkelingsmogelijkheden en maatschappelijke relevantie). Tevens wordt er gezorgd voor een divers afgebeelde groep.

¹⁷ Op alle pabo's wordt gewerkt aan verschillende routes om de opleiding aantrekkelijker te maken voor diverse doelgroepen. Een voorbeeld hiervan is de pabo met een speciale sportklas/route, waarbij studenten in vier jaar zowel een pabo-diploma als een bevoegdheid tot vakspecialist bewegingsonderwijs in het basisonderwijs behalen. Daarnaast bieden inmiddels zeven hogescholen de combinatie pabo-ALO aan.